

Методичні аспекти організації синхронного спілкування в дистанційному навчанні

У наш час нових інформаційних технологій та загальної інформатизації суспільства з'являється необхідність постійного підвищення кваліфікації практично всіх верств населення різних спеціальностей та рівней освіти. Суспільство повинно йти в ногу з часом, з усіма інноваціями, що з'являються у світі. Тому виникає потреба в навчанні на протязі всього життя ("lifelong learning"). Необхідний рівень знань допоможе забезпечити дистанційне навчання (ДН), яке має ряд переваг над іншими формами отримання знань.

По-перше, ДН дозволяє самостійно визначати і встановлювати час вивчення того чи іншого питання. Воно дозволяє навчатися в зручній для людини час, без відриву від основної сфери діяльності. По-друге, навчатися дистанційно можна з будь-якої точки світу, маючи доступ в Інтернет.

Гарна практика дистанційного навчання завжди передбачає індивідуалізацію та спілкування. Під індивідуалізацією ми розуміємо спрямованість дистанційного навчання на того, хто навчається, тобто на студента. Дистанційний викладач, або тьютор, намагається створити найзручніші умови для оволодіння матеріалом, враховує відповідну ментальну модель дисципліни у студента та організовує рефлексивну діяльність учасника навчання з метою корекції процесу в разі необхідності.

Що стосується спілкування, то саме воно забезпечує зворотній зв'язок між студентами та тьютором. Існує велика кількість видів дистанційного спілкування: індивідуальні консультації з тьютором, звіти про зроблену роботу та виконані завдання, асинхронне спілкування, а також синхронне спілкування, яке й розглянемо докладніше.

Синхронне спілкування (чат) в дистанційному навчанні є одним з видів діяльності студентів, який стимулює їх пізнавальний інтерес та активність [1]. Розглянемо деякі особливості організації такого роду діяльності, методичні питання, рекомендації тьюторам з підготовки та проведення чатів, які склалися на основі досвіду організації синхронного спілкування авторами в дистанційному курсі "Технології веб-дизайну дистанційних курсів".

Відповідно до принципу інтерактивності ДН [2], на протязі всього періоду навчання студент повинен відчувати керівництво з боку викладача, а також допомогу інших студентів у разі необхідності. Це досягається шляхом організації інтерактивного спілкування групи під керівництвом тьютора. Працюючи в чаті, студенти вчаться самостійно формувати та відстоювати власну точку зору, що дає можливість самоствердитися кожному учаснику спілкування.

Як і будь-який вид діяльності, синхронне спілкування навчального характеру не повинно проводитися спонтанно. Необхідна попередня підготовка студентів.

Тому за 3-5 днів до початку чату всім потенціальним його учасникам розсилається організаційний лист від тьютора, в якому вказується тема чату, його мета, завдання, його приблизна тривалість. Також бажано вказати актуальність теми, спробувати коротко викласти проблему у вигляді деякої суперечності. В подібному листі корисним є запрошення до огляду інформації, що існує на задану тему в мережі Інтернет через пошуковий сервер або за даними тьютором адресами.

Під час самого обговорення тьютору необхідно створити доброзичливу атмосферу, встановити позитивний емоційний фон – так звану атмосферу співробітництва, яка є оптимальною при навчанні. З цією метою чат бажано починати з привітання, по можливості використовуючи знаки виразу емоцій, так звані "смайли", а також заохочувальні фрази: "Гарно ми просуваємося" або "Дуже цікаве обговорення в нас сьогодні виходить"... Але при цьому існують і деякі обмеження в часі, яких необхідно дотримуватися на перших хвилинах обговорення.

Тьютору необхідно стежити, щоб цей підготовчий етап не затягувався, та через 5-7 хвилин після початку дискусії переходити до нагадування мети, завдань обговорення та до першого питання чату.

Однією з основних проблем проведення синхронного спілкування є кількість учасників. Досвід показує, що їх не повинно бути більше 7-8 осіб. В противному разі активну участь приймають лише ті студенти, які мають перевагу в швидкості роботи з клавіатурою, а інші залишаються пасивними спостерігачами за ходом обговорення або зовсім кидають його. Тому тьютор повинен заздалегідь продумати принцип розподілу учасників на підгрупи по 7-8 осіб та провести чат з кожною з них.

При зменшенні учасників мовчання кожного з них є набагато значущим, ніж у великій групі. Але й в цьому разі не гарантується активна участь всіх студентів.

Активізація пасивних учасників – одне з найважливіших завдань тьютора. Для цього можна, наприклад, звернутися до нього з питанням, проханням допомогти, тактовно порекомендувати без побоювання розповісти про своє ставлення до проблеми, висловити свою думку, оскільки важливо врахувати їх всі.

З іншого боку, тьютор не повинен допускати діалогів та монологів, що затягнулися, надмірної активності одних учасників за рахунок інших. Він повинен тримати хід обговорення в необхідному "руслі", не допускати відхилень від теми та повторень. З цією метою можна тактовно нагадувати учасникам про мету та завдання чату. Керівник обговорення повинен намагатися більше запитувати та слухати, а говорити менше, але по суті.

Але головний момент в проведенні чату – аналіз зібраних думок та підведення попередніх

підсумків. Отже, виділяючи основні положення дискусії, правильні думки учасників, тьютор робить попередні висновки, що підсумовують все обговорене.

При завершенні чату керівник обов'язково повинен підкреслити внесок кожного в загальний підсумок, не жаліючи при цьому заслужених похвал, та подякувати всім членам групи за участь. Це повинно допомогти тьютору досягти того, щоб у кожного або, принаймні, у більшості залишилося відчуття задоволення від участі у спілкуванні.

Після чату можна запропонувати групі підвести підсумки обговорення в форумі (асинхронне спілкування), запросивши студентів по можливості врахувати думки всіх членів групи. При цьому важливо зберегти ділову, доброзичливу атмосферу, не дивлячись на можливу конфронтацію думок.

Кожний чат, що проводиться, повинен бути проаналізований тьютором з метою визначення ступеня участі кожного студента в обговоренні.

Віртуальне навчальне середовище «Веб-Клас-ХПІ» (<http://dl.kpi.kharkov.ua/wdesign>), на базі якої проводився курс «Технології веб-дизайну дистанційних курсів», дозволяє не тільки автоматично зберігати всі чати, що були проведені, але й проводити їх аналіз, групуючи всі повідомлення за прізвищами учасників. Це дає змогу тьютору легко простежити за роботою кожного окремого студента та його здатністю приймати участь в обговоренні.

Наприклад, розглянемо аналіз роботи одного з наших дистанційних студентів під час участі в синхронному обговоренні на тему «Дизайн дистанційного курсу: співвідношення інформації та невикористаного простору»:

1. *Во многом навигация должна быть интуитивной.*
2. *Для начинающих может быть краткий путеводитель по сайту.*
3. *(Студенту 1) Работа в группе дает элемент конкуренции, а это для многих стимул.*
4. *(Тьютору) Объем навигационных элементов на главной странице не должен перегрузить пользователя.*
5. *Возможно, рационально использовать контекстные подсказки при навигации.*
6. *(Студенту 2) Это пространство наше БУДУЩЕЕ.*
7. *На сайте www.free-edu.ru можно найти много интересного, в том числе и по ДО.*
8. *Повторяю, на сайте www.free-edu.ru можно найти очень много интересного, в том числе и по ДО.*
9. *Если разработчик сайта заинтересован в размещении рекламы, он ее поместит там, где захочет - будьте уверены.*
10. *(Тьютору) Пользователь должен привыкнуть к дизайну сайта. На свободном пространстве в дальнейшем он имеет возможность сделать что-то новое.*
11. *Спасибо за встречу. Было ОЧЕНЬ интересно. До пятницы?*

Отже, тьютор може побачити, наскільки істотними були ідеї учасника, скільки реплік на протязі бесіди було сказано у відповідь на заяви інших студентів, підтримуючи дискусію, чи виникали питання у студента на протязі обговорення, тобто належно оцінити підготовку та роботу цієї людини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кухаренко В.М., Рибалко О.В., Сиротенко Н.Г. Дистанційне навчання: Умови застосування. Дистанційний курс: Навчальний посібник. 2-е вид., доп./ За ред. В.М.Кухаренка – Харків: НТУ «ХПІ», «Торсінг», 2001. – 320 с.
2. Рибалко О.В., Молодих Г.С. Щодо питання про педагогічні принципи дистанційного навчання//Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання: Зб. наук. праць/Редкол. – К. НПУ ім. М.П.Драгоманова. – Випуск 4. – 2001. – 230 с.